

Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων

Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Οικονομική Μεγέθυνση και Κοινωνική Αποδοχή Επιχειρηματικότητας

Όπως έχει αναλυθεί στο [Εβδομαδιαίο Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων της 16.12.2019](#), τα επόμενα έτη αναμένεται μία ανασύνθεση του μίγματος της οικονομικής μεγέθυνσης στην Ελλάδα. Η συμβολή των καθαρών εξαγωγών και της ιδιωτικής κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα διατηρηθεί μεν σε θετικό έδαφος, αλλά παράλληλα αναμένεται ότι θα υπάρξει αξιοσημείωτη ισχυροποίηση της επενδυτικής δραστηριότητας, η οποία δύναται να λειτουργήσει υποστηρικτικά αφενός στη δημιουργία θέσεων εργασίας και αφετέρου στην αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας σε κλάδους που παράγουν διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες.

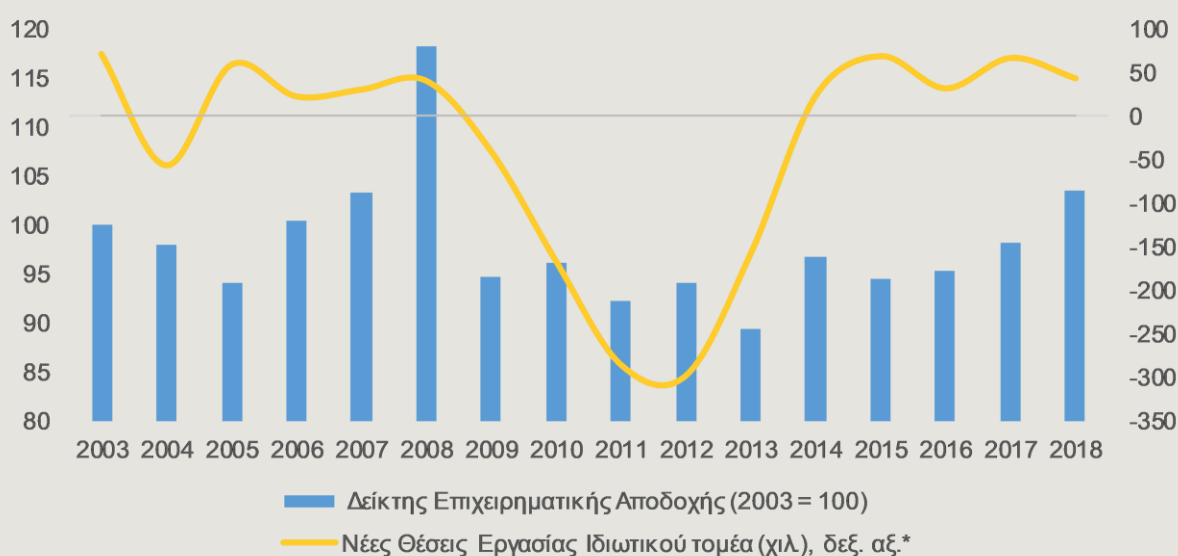
Παράγοντες καθοριστικής σημασίας για την ανωτέρω εξέλιξη είναι οι εξής.

Πρώτον, η βελτίωση της ρευστότητας των ελληνικών τραπεζών μέσω της εξυγίανσης των ισολογισμών τους και η αύξηση της ροπής προς αποταμίευση, ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων.

Δεύτερον, η προσέλκυση περισσότερων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, γεγονός που ενισχύεται από τη θεαματική βελτίωση του αξιόχρεου της χώρας και την άνοδο των δεικτών επιχειρηματικού κλίματος.

Τρίτον, η αναβάθμιση της επιχειρηματικότητας, τόσο της καθιερωμένης, δηλαδή εκείνης που κατάφερε να

Σύνθετος Δείκτης Κοινωνικής Αποδοχής της Επιχειρηματικότητας και Νέες Θέσεις Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα: Μία ενδιαφέρουσα Σχέση

(*) Περιλαμβάνει τους ακόλουθους κλάδους: Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία, Μεταποίηση, Κατασκευές, Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών, Μεταφορά και αποθήκευση, Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης, Ενημέρωση και επικοινωνία, Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες, Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών.

ΓΡΑΦΗΜΑ 1

Πηγή: IOBE,
Global Entrepreneurship Monitor

Σημείωση:

επιβιώσει κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, όσο και της νεοφυούς, τα χαρακτηριστικά της οποίας επιχειρούμε να αναλύσουμε στις επόμενες παραγράφους.

Το πιο σημαντικό στοιχείο για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας είναι η διαμόρφωση αφενός του επιχειρηματικού και αφετέρου του κοινωνικού περιβάλλοντος που να την ευνοεί.

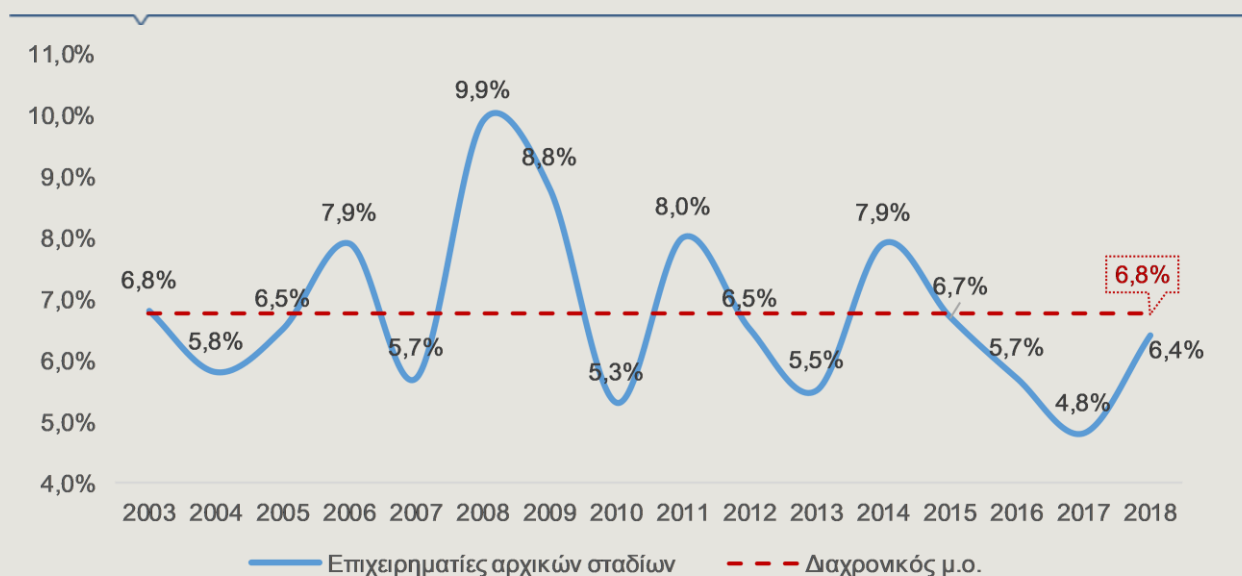
Αναφορικά με το πρώτο, η βελτίωση των περισσότερων υποδεικτών του δείκτη "Ease of Doing Business", κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων προσαρμογής, αποτυπώνει ουσιαστικά και τη βελτίωση στις συνθήκες έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στη χώρα μας, ενώ ο νέος αναπτυξιακός νόμος, σύμφωνα με μελέτη της ΤτΕ που συμπεριλαμβάνεται στην ενδιάμεση έκθεση της Νομισματικής Πολιτικής που δημοσιεύθηκε την προηγούμενη εβδομάδα, προσδίδει ευελιξία στον προσδιορισμό του κόστους εργασίας των επιχειρήσεων, αυξάνει την παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής και ενισχύει τον ανταγωνισμό στην αγορά προϊόντων. Παρά ταύτα, αρκετές παρεμβάσεις απαιτούνται ακόμη για την άνοδο της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και τη μείωση των κινδύνων που σχετίζονται με την επιχειρηματική δράση, όπως ο περιορισμός του χρόνου απονομής δικαιοσύνης, αποτελεσματικής εκτέλεσης συμβάσεων και επίλυσης διενέξεων.

Όσον αφορά στο κοινωνικό περιβάλλον έναντι της επιχειρηματικότητας, φαίνεται ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα στη φάση ανάκαμψης που διανύει πλέον η ελληνική οικονομία. Καθώς η αντίληψη που έχει η κοινωνία απέναντι στην επιχειρηματικότητα βελτιώνεται, μπορεί να επηρεάσει ευνοϊκά τις αποφάσεις των ατόμων για ανάληψη νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων. Στο Γράφημα 1 απεικονίζεται ένας Σύνθετος Δείκτης Κοινωνικής Αποδοχής της Επιχειρηματικότητας, ο οποίος έχει προκύψει ως ο αστάθμητος μέσος όρος των θετικών απαντήσεων (δείγμα πληθυσμού 18-64 ετών), σε τρία ερωτήματα της «Ετήσιας έρευνας επιχειρηματικότητας 2018-2019» που δημοσίευσε πρόσφατα το IOBE, στο πλαίσιο συμμετοχής του στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα Global Entrepreneurship Monitor (GEM): (α) αν η επιχειρηματικότητα αντιμετωπίζεται από την ελληνική κοινωνία ως μια καλή επιλογή σταδιοδρομίας, (β) αν η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει τους επιχειρηματίες με σεβασμό και (γ) αν τα ΜΜΕ της χώρας παρουσιάζουν συχνά επιτυχημένες ιστορίες επιχειρηματιών και επιχειρηματικότητας. Ως έτος βάσης υπολογίζεται το 2003, το πρώτο δηλαδή έτος της χρονοσειράς. Επιπλέον, στο γράφημα αντιπαραβάλλονται οι θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν το διάστημα 2003-2018 από τον Ιδιωτικό Τομέα της οικονομίας.

Όπως παρατηρείται, ο σύνθετος δείκτης είχε διαμορφωθεί στο ανώτατο σημείο το 2008 με τη μεγαλύτερη αύξηση της περιόδου εκείνης να καταγράφεται στο πεδίο της προβολής της επιχειρηματικότητας από τα ΜΜΕ, καθώς το ποσοστό του πληθυσμού που απάντησε θετικά στην εν λόγω ερώτηση ανήλθε σε 55,4% το 2008, έναντι 39,5% το 2003. Παράλληλα, οι θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν στον ιδιωτικό τομέα, κατά το ίδιο διάστημα, ήταν συνολικά 93 χιλ., σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 3%. Από το 2009, ο δείκτης επιχειρηματικής αποδοχής σημείωσε πτώση, φθάνοντας σταδιακά στο χαμηλότερο επίπεδο της περιόδου,

ΓΡΑΦΗΜΑ 2

Διαχρονική εξέλιξη επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων ως ποσοστό του πληθυσμού 18-64 ετών στην Ελλάδα

Πηγή: IOBE, Global Entrepreneurship Monitor

Σημειώσεις:

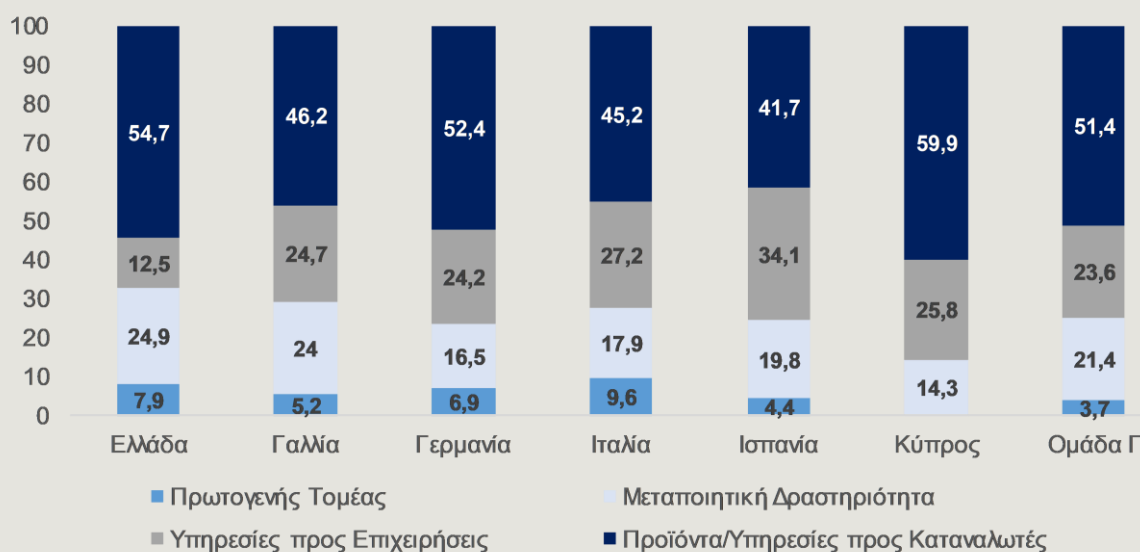
Σύμφωνα με τον ορισμό της έρευνας η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων περιλαμβάνει «επίδοξους» επιχειρηματίες, οι οποίοι κατά τη χρονική στιγμή διεξαγωγής της έρευνας βρίσκονταν σε στάδιο σχεδιασμού νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας ή μόλις την ξεκινούσαν και «νέους» επιχειρηματίες, οι οποίοι είχαν δραστηριοποιηθεί για διάστημα από 3 μήνες μέχρι 3,5 χρόνια (ή 42 μήνες).

το 2013 (89,3 μονάδες). Το ποσοστό του πληθυσμού που θεωρούσε την επιχειρηματικότητα ως καλή επιλογή σταδιοδρομίας διαμορφώθηκε σε 60,1%, από 75,4% το 2008, ενώ ο δείκτης «κοινωνική καταξίωση και σεβασμός στους επιτυχημένους επιχειρηματίες», μειώθηκε στο 65,1% το 2013, από 77,7% το 2008. Οι θέσεις εργασίας του ιδιωτικού τομέα μειώθηκαν δραματικά την πενταετία 2008-2013, κατά 947 χιλ., ενώ το 2013 ήταν το έτος που καταγράφηκε το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας της περιόδου 2003-2018 (27,5% κατά μέσο όρο). Τέλος, την πενταετία 2013 - 2018, ο δείκτης επιχειρηματικής αποδοχής ανέκαμψε, υπερβαίνοντας το 2018 το επίπεδο των 100 μονάδων, δηλαδή την επίδοση του 2003. Επιπλέον, ο ιδιωτικός τομέας ανέκτησε το 1/4 των θέσεων εργασίας που είχε απωλέσει την προηγούμενη πενταετία, καθώς η απασχόληση αυξήθηκε κατά 230 χιλ. εργαζόμενους.

Παρά την οριακή αλλά σταθερή βελτίωση που καταγράφει η κοινωνική καταξίωση και ο σεβασμός προς τους επιτυχημένους επιχειρηματίες στην Ελλάδα, η προβολή της επιχειρηματικότητας στα ΜΜΕ υστερεί συγκριτικά με άλλες ομοειδείς χώρες καθώς περίπου οι μισοί ερωτηθέντες απάντησαν θετικά (50,2%), ενώ το μέσο ποσοστό της ομάδας ομοειδών χωρών^(*) διαμορφώθηκε σε 60,6%.

Δεδομένης της βελτίωσης του επιχειρηματικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, τι είναι αυτό που μπορεί να επηρεάζει την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών; Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθούν ορισμένα ευρήματα της έρευνας IOBE-GEM σε ό,τι αφορά τους προσωπικούς παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει εμπιστοσύνη στην ποιότητα του ανθρώπινου επιχειρηματικού κεφαλαίου, η πολυετής ύφεση έχει αφήσει ένα ισχυρό αρνητικό αποτύπωμα στην ψυχολογία όσων ενδιαφέρονται να εμπλακούν στην επιχειρηματική δράση. Συγκεκριμένα, αν και το 46,4% των ερωτηθέντων απάντησε το 2018 ότι διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις, την εμπειρία και την ικανότητα να ξεκινήσει μία νέα επιχείρηση, έναντι μόλις 38,3% στη Γερμανία, το 68,5% δήλωσε ότι ο φόβος της αποτυχίας θα μπορούσε να αποτρέψει ένα νέο επιχειρηματικό εγχείρημα. Το ποσοστό αυτό, ήταν το μεγαλύτερο που σημειώθηκε σε σύγκριση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες που περιλαμβάνονται στην έρευνα, ενώ ο μέσος όρος της ομάδας ομοειδών χωρών ανήλθε σε 40,4%.

Επίσης, ένα σημαντικό ερώτημα είναι το κατά πόσο ενισχύεται η δυναμική της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στο υπό διαμόρφωση περιβάλλον. Τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, σύμφωνα με την έρευνα IOBE-GEM, που δόθηκε στη δημοσιότητα την περασμένη εβδομάδα αναφέρονται στο 2018 και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνουν την εικόνα της τρέχουσας δυναμικής. Ωστόσο, δίδουν τη δυνατότητα άντλησης σημαντικών συμπερασμάτων. Συγκεκριμένα, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών που εντάχθηκε σε αρχικό στάδιο επιχειρηματικής δραστηριότητας (Total Early-Stage Entrepreneurship activity – TEA) το 2018, ανήλθε σε 6,4%, προσεγγίζοντας το μέσο όρο των ετών 2003-2018 (Γράφημα 2). Με βάση τα ιστορικά στοιχεία της έρευνας, η οποία διεξάγεται τα τελευταία 16 χρόνια, το 2008 ένας στους δέκα ξεκινούσε νέα επιχειρηματική δραστηριότητα (9,9%), ενώ δύο χρόνια αργότερα, στις αρχές της οικονομικής κρίσης, το αντίστοιχο ποσοστό μειώθηκε σχεδόν στο μισό (5,3%). Επιπλέον, όπως παρατηρείται στο γράφημα, το εν λόγω ποσοστό αν και διαχρονικά παρουσιάζει σημαντική διακύμανση, από το 2015 έως και το 2017 ακολούθησε σταθερά πτωτική πορεία, η οποία ήταν απόρροια όχι μόνο της παρατεταμένης περιόδου ύφεσης, αλλά και της φορολογικής

ΓΡΑΦΗΜΑ 3
Η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων ανά κλάδο, 2018

Πηγή: IOBE, Global Entrepreneurship Monitor

Σημειώσεις:

(*) Στην Ομάδα Γ, σύμφωνα με την έρευνα περιλαμβάνονται οι ακόλουθες χώρες: Αυστραλία, Ισραήλ, Κατάρ, Ν.Κορέα, Ταιβάν, ΗΑΕ, Ιαπωνία, Πουέρτο Ρίκο, Κύπρος, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ην. Βασίλειο, Καναδάς, ΗΠΑ

επιβάρυνσης στην αυτοαπασχόληση, που αυξήθηκε κατά το διάστημα αυτό. Αν και η πτωτική πορεία της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων ανακόπηκε το 2018, ο σχετικός δείκτης TEA παραμένει χαμηλά σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες που περιλαμβάνονται στην έρευνα (9η θέση από 49 χώρες). Τέλος, το ποσοστό του πληθυσμού που ξεκίνησε νέα επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα το 2018, υπολείπεται του αντίστοιχου ποσοστού της ομάδας χωρών με ομοειδή χαρακτηριστικά, το οποίο ανήλθε σε 10,1%.

Σε ό,τι αφορά τον κλαδικό προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων, όπως παρατηρείται στο Γράφημα 3, ένα στα τέσσερα επιχειρηματικά εγχειρήματα, αφορούσαν το 2018 στη μεταποιητική δραστηριότητα. Το γεγονός αυτό συνάδει με την ανοδική πορεία του κλάδου της μεταποίησης τα τελευταία χρόνια, η οποία αντανάκλαται τόσο στο δείκτη μεταποιητικής παραγωγής (+2.3%, τους πρώτους δέκα μήνες του 2019), όσο και στο δείκτη προσδοκιών, των Υπευθύνων Προμηθειών του κλάδου (PMI: 54,1 μονάδες το Νοέμβριο 2019). Το εν λόγω ποσοστό είναι το υψηλότερο, τόσο σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες που απεικονίζονται στο γράφημα, όσο και με το μέσο όρο της ομάδας των ομοειδών χωρών.

Επιπλέον, συγκριτικά υψηλό ποσοστό εγχειρημάτων σημειώθηκε το 2018 στον πρωτογενή τομέα. Το εν λόγω ποσοστό μάλιστα έχει σχεδόν διπλασιαστεί από το 2017 (4,0%), ενώ είναι το δεύτερο μεγαλύτερο μεταξύ των χωρών που απεικονίζονται στο γράφημα, μετά την Ιταλία, χώρα με σημαντική αγροτική παραγωγή.

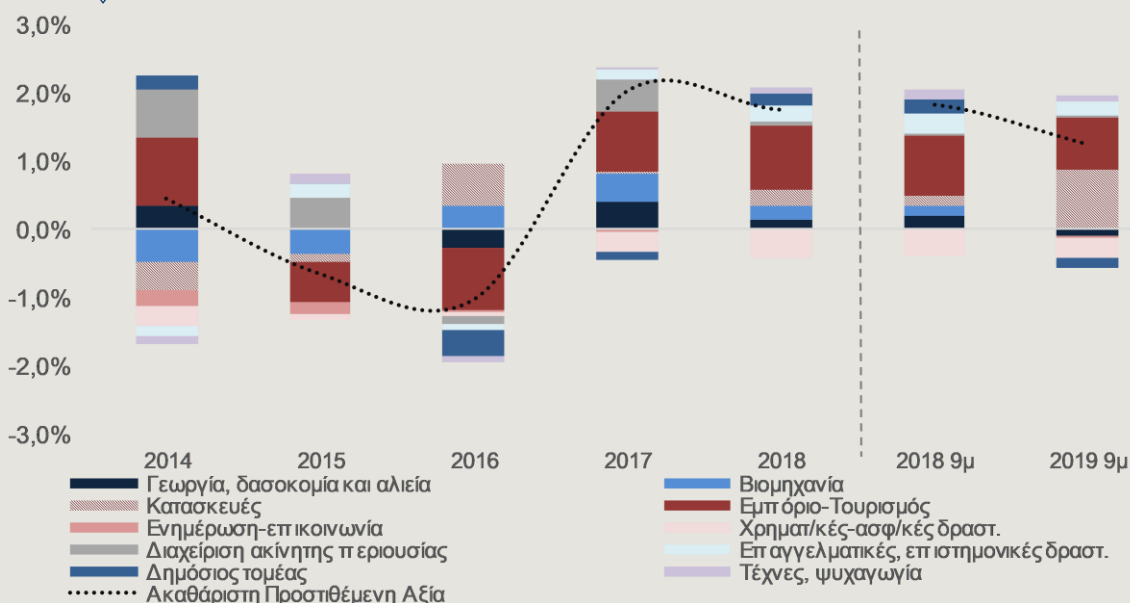
Η πλειοψηφία των νέων εγχειρημάτων σχετίζεται με προϊόντα και υπηρεσίες που απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή. Το 2018 το ποσοστό αυτό ήταν το υψηλότερο που παρατηρήθηκε μεταξύ των επιλεγμένων χωρών και ανήλθε σε 54,7%. Από το γεγονός αυτό συμπεραίνεται, ότι το εμπόριο και ειδικότερα το λιανικό αποτελεί το επίκεντρο ενδιαφέροντος των νέων και εν δυνάμει επιχειρηματιών, πιθανότατα διότι απαιτεί συγκριτικά μικρότερου ύψους κεφαλαιουχικές επενδύσεις.

Τέλος, οι νέες επιχειρήσεις ή τα νέα επιχειρηματικά σχέδια υπό υλοποίηση, που αφορούν την παροχή υπηρεσιών προς άλλες επιχειρήσεις, αποτελούν μόλις το 12,5% του συνόλου. Το ποσοστό αυτό είναι ιδιαίτερα χαμηλό σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες που απεικονίζονται στο γράφημα.

Κλαδική Συμβολή του επιχειρηματικού τομέα σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία και Απασχόληση το πρώτο εννεάμηνο του 2019

Κατά το πρώτο εννεάμηνο του 2019, ο κλάδος των κατασκευών κατέγραψε ετήσια αύξηση ύψους 28,2%, συμβάλλοντας στην αύξηση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ), κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες (Γράφημα 4). Το γεγονός ότι οι κατασκευές σημείωσαν άνοδο για όγδοο συνεχόμενο τρίμηνο είναι ιδιαίτερα θετικό, δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, ο εν λόγω κλάδος είχε υποστεί τη μεγαλύτερη ύφεση. Η ανοδική πορεία του κλάδου των κατασκευών αντανάκλαται ήδη στις τιμές των ακινήτων, τόσο των κατοικιών (+7,4% το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2019), όσο και των γραφείων και καταστημάτων (+5,4% και +7,3% το πρώτο εξάμηνο του 2019), αλλά και στον όγκο της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, ο οποίος τους πρώτους εννέα μήνες του έτους σημείωσε ετήσια αύξηση της τάξης του 9,7% (βλ. τμήμα Οικονομικής Συγκυρίας παρόντος Δελτίου).

Συμβολές ανά Κλάδο στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

ΓΡΑΦΗΜΑ 4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επιπλέον, ο κλάδος που περιλαμβάνει τις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ο οποίος συμμετέχει κατά περίπου 23% στη διαμόρφωση της ΑΠΑ, σημείωσε αύξηση κατά 3,5%, κυρίως λόγω των καλών επιδόσεων του τουρισμού. Η συμβολή του εν λόγω κλάδου στην αύξηση της ΑΠΑ ανήλθε κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2019, σε 0,8 εκατοστιαίες μονάδες. Σύμφωνα άλλωστε με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, στο ίδιο διάστημα, το πλεόνασμα του ταξιδιωτικού ισοζυγίου αυξήθηκε κατά 12,2%.

Από τους υπόλοιπους κλάδους, όπως φαίνεται στο γράφημα, θετική συμβολή είχαν οι επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές και διοικητικές δραστηριότητες (+0,2 εκατ. μονάδες) και οι τέχνες και ψυχαγωγία (0,1 εκατ. μονάδες), ενώ αρνητική συνεισφορά είχαν οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες (-0,3 εκατ. μονάδες), το δημόσιο (-0,1 εκατ. μονάδες) και η γεωργία, δασοκομία και αλιεία (-0,1 εκατ. μονάδες).

Αναφορικά με την απασχόληση, οι κλάδοι που συνέβαλαν πρωτίστως στην αύξηση των θέσεων εργασίας το πρώτο εννεάμηνο του έτους, ήταν η μεταποίηση (+18,1 χιλ. εργαζόμενοι), ο τουρισμός και οι υπηρεσίες εστίασης (+19,6 χιλ.) και η μεταφορά και αποθήκευση (+19 χιλ.), ενώ σημαντική ήταν και η συμβολή της εκπαίδευσης (+20,1 χιλ.) και της δημόσιας διοίκησης και άμυνας (+11,2 χιλ.). Αντίθετα, καταγράφηκαν απώλειες της τάξης των 13,6 χιλιάδων εργαζομένων στη γεωργία-δασοκομία-αλιεία, 3,1 χιλ. στις κατασκευές, 3,3 χιλ. στις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες και 2,2 χιλ. στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ

Δείκτες Τιμών Οικιστικών και Επαγγελματικών Ακινήτων

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η αύξηση των τιμών των οικιστικών ακινήτων συνεχίστηκε το τρίτο τρίμηνο του 2019, για έβδομο συνεχόμενο τρίμηνο, με το δείκτη τιμών διαμερισμάτων να διαμορφώνεται στις 65,7 μονάδες, από 60,2 μονάδες, το τρίτο τρίμηνο του 2018, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 9,1% σε ετήσια βάση, έναντι μικρότερης αύξησης κατά 2,3% το τρίτο τρίμηνο του 2018 (Γράφημα 5). Σημειώνεται ότι συνολικά στο εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2019, η ετήσια άνοδος των τιμών των οικιστικών ακινήτων διαμορφώθηκε σε 7,4%. Η άνοδος αυτή συνδέεται με την αύξηση των επενδύσεων σε κατοικίες, το πρώτο εννεάμηνο του 2019, κατά 9,8%, σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τα πρόσφατα δημοσιευθέντα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ.

Σε σχέση με την παλαιότητα των διαμερισμάτων, η ετήσια αύξηση των τιμών ήταν οριακά μεγαλύτερη στα παλαιά διαμερίσματα (άνω των 5 ετών), κατά 9,2% το τρίτο τρίμηνο του 2019, έναντι αύξησης κατά 9,0% στα νέα διαμερίσματα (μέχρι 5 έτη). Σημειώνεται ότι και στις δύο αυτές κατηγορίες παρατηρείται άνοδος των τιμών, τόσο σε τριμηνιαία, όσο και σε ετήσια βάση.

Αναφορικά με την εξέλιξη των τιμών των κατοικιών ανά γεωγραφική περιοχή, ο ρυθμός ανόδου των τιμών των διαμερισμάτων στην Αθήνα ήταν ο υψηλότερος σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές και διαμορφώθηκε στο 11,9% (3,6% το τρίτο τρίμηνο του 2018). Στη Θεσσαλονίκη κατεγράφη άνοδος κατά 8,5%, ενώ αύξηση παρατηρήθηκε και στις τιμές των κατοικιών στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις (6,9%), αλλά και στις λοιπές περιοχές (6,3%).

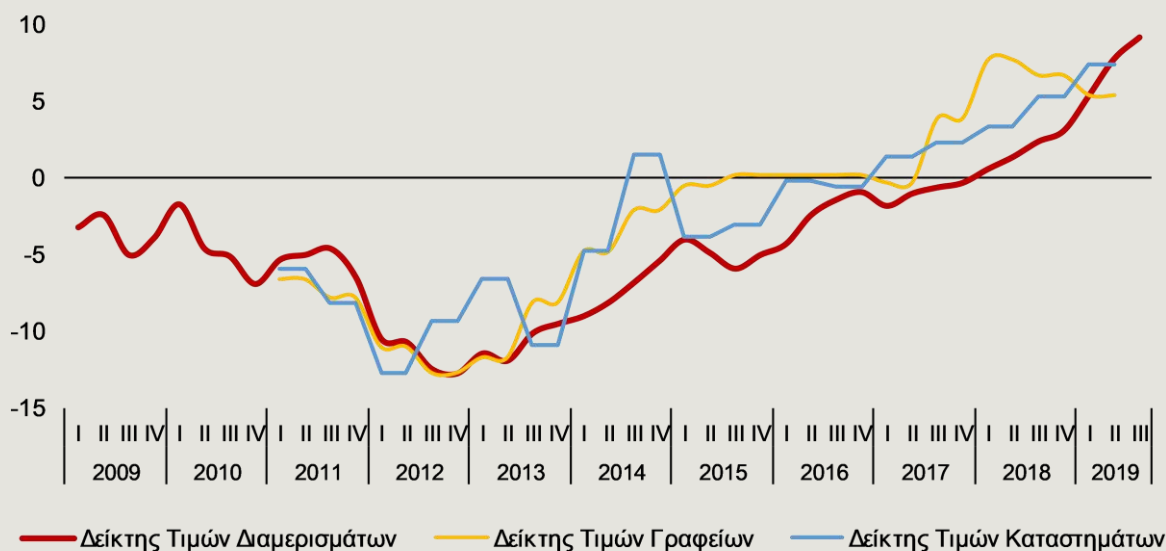
Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για την αγορά των επαγγελματικών ακινήτων, σημειώνεται ότι η αύξηση του δείκτη τιμών των γραφείων συνεχίστηκε το πρώτο εξάμηνο του 2019 και διαμορφώθηκε σε 5,4%, σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης κατά 6,7%, το δεύτερο εξάμηνο του 2018 και κατά 7,7% το πρώτο εξάμηνο πέρυσι. Παράλληλα και ο δείκτης τιμών των καταστημάτων σημείωσε αύξηση κατά 7,3%, το πρώτο εξάμηνο του 2019, έναντι ετήσιας ανόδου κατά 5,3%, το δεύτερο και 3,3%, το πρώτο εξάμηνο του 2018, αντίστοιχα (Γράφημα 5).

Όπως παρατηρείται στο γράφημα, ο ρυθμός αύξησης των τιμών των γραφείων σημειώνει επιβράδυνση από το δεύτερο εξάμηνο του 2018, ενώ ο ρυθμός αύξησης των τιμών των καταστημάτων ακολουθεί έντονα ανοδική τροχιά, από το πρώτο εξάμηνο του 2017.

Αναφορικά με την πορεία των τιμών των μισθωμάτων, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2019, ο σχετικός δείκτης των γραφείων αυξήθηκε κατά 3%, σε ετήσια βάση, ενώ και ο δείκτης μισθωμάτων των καταστημάτων σημείωσε άνοδο, για πρώτη φορά από το 2011, κατά 0,9%.

ΓΡΑΦΗΜΑ 5

Εξέλιξη Τιμών Διαμερισμάτων και Επαγγελματικών Ακινήτων (% ετήσιες μεταβολές)

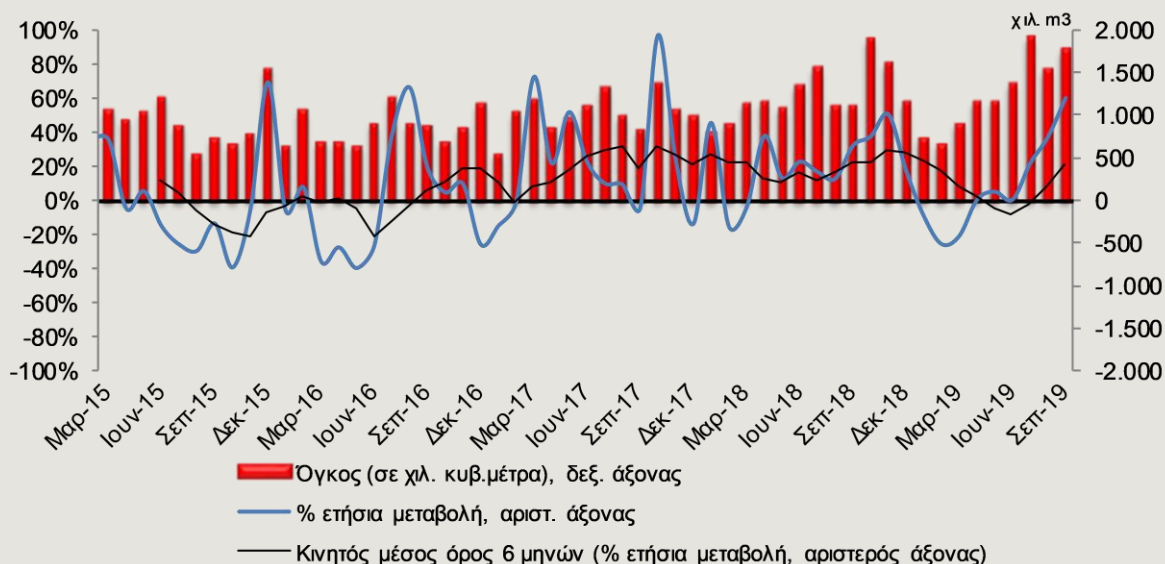
Ιδιωτική Οικοδομική Δραστηριότητα

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2019, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα στη χώρα αυξήθηκε σε σχέση με το αντίστοιχο εννεάμηνο του 2018, κατά 8,4%, με βάση τον αριθμό των εκδοθεισών οικοδομικών αδειών, κατά 6,6%, ως προς την επιφάνεια και κατά 9,7%, σε όρους όγκου οικοδομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, τον Σεπτέμβριο, ο αριθμός των εκδοθεισών αδειών κινήθηκε ανοδικά σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2018 (+8,9%), ενώ αξιοσημείωτη αύξηση καταγράφηκε τόσο στην επιφάνεια (+28,2%), όσο και στον όγκο της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας (+60,5%) (Γράφημα 6).

Αναλυτικότερα, κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2019, εκδόθηκαν 11.724 άδειες οικοδομής, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε 2.502 χιλ. τετραγωνικά μέτρα και σε 11.151 χιλ. κυβικά μέτρα. Από

ΓΡΑΦΗΜΑ 6

Όγκος Ιδιωτικής Οικοδομικής Δραστηριότητας

τις 13 Περιφέρειες της χώρας, θετική ετήσια μεταβολή, σε όρους όγκου οικοδομικής δραστηριότητας, σημείωσαν εκείνες της Αττικής (+45,4%), της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (+69,3%), της Κεντρικής Μακεδονίας (+1,4%), της Δυτικής Μακεδονίας (+42%), της Ηπείρου (+15,5%), της Κρήτης (+22,6%), καθώς και του Βορείου και Νότιου Αιγαίου (+18% έκαστη). Στις υπόλοιπες Περιφέρειες καταγράφηκαν αρνητικές ετήσιες μεταβολές, με υψηλότερες εκείνες των Ιονίων Νήσων (-32,9%), της Στερεάς Ελλάδας (-31,9%) και της Πελοποννήσου (-19%). Επιπλέον, από τις 11.724 νέες άδειες, σχεδόν οι μισές (46,4%) εκδόθηκαν στις περιφέρειες Αττικής (2.521), Κεντρικής Μακεδονίας (1.721) και Νοτίου Αιγαίου (1.196).

Τέλος, όσον αφορά τις επιχειρηματικές προσδοκίες στις ιδιωτικές κατασκευές, σύμφωνα με τα στοιχεία της DG-ECFIN και του IOBE, ο σχετικός δείκτης υποχώρησε σημαντικά τον Νοέμβριο, στις 66,0 μονάδες, από 81,0 μονάδες τον Οκτώβριο και από 96,4 μονάδες, τον αντίστοιχο περυσινό μήνα. Η πτώση του δείκτη προήλθε κυρίως από την επιδείνωση του δείκτη για το επίπεδο των προγραμματισμένων εργασιών, ενώ ελαφρά περιορίστηκαν και οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου.

Εξέλιξη της απασχόλησης και ανεργίας στο τρίτο τρίμηνο του 2019

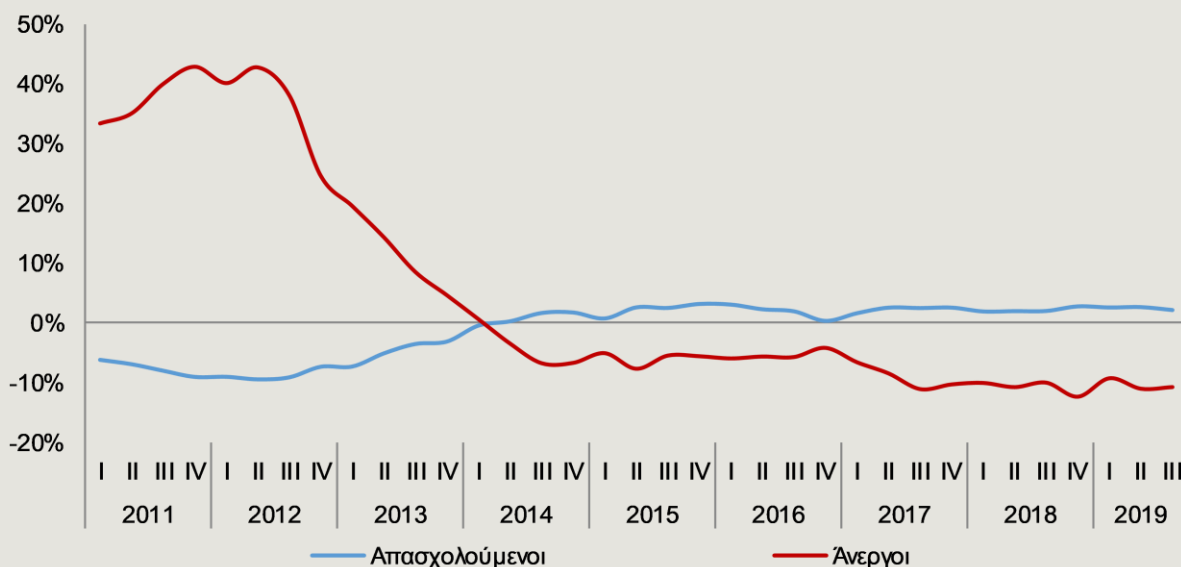
Σύμφωνα με τα τριμηνιαία μη εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η ανεργία ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού μειώθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2019 στο 16,4%, έναντι 16,9% το δεύτερο τρίμηνο του έτους, ενώ σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 υποχώρησε κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες. Το εργατικό δυναμικό της χώρας ανήλθε στα 4.748,9 χιλ. άτομα, μειωμένο κατά 12,5 χιλ. άτομα σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2019 και κατά 17,1 χιλ. άτομα, σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο.

Ο αριθμός των απασχολούμενων, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2019, διαμορφώθηκε στις 3.971,9 χιλ. άτομα, αυξημένος κατά 15,5 χιλ. άτομα (+0,4%), σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και κατά 77,7 χιλ. άτομα (+2%), συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018, γεγονός το οποίο αντανακλάται και στη μείωση της ανεργίας (Γράφημα 7). Εντούτοις, ο αριθμός των απασχολούμενων εξακολουθεί να υπολείπεται των 4.639,6 χιλ., που αποτελεί την καλύτερη επίδοση που έχει καταγραφεί από το 2001 και σημειώθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2008. Σε σχέση με το είδος της εργασίας, οι εργαζόμενοι με καθεστώς πλήρους απασχόλησης αυξήθηκαν κατά 1,5% σε ετήσια βάση, ενώ η μερική απασχόληση αυξήθηκε κατά 6,7%.

Σχετικά με την κατανομή και την εξέλιξη της απασχόλησης ανά κατηγορία επαγγέλματος, σημειώνεται ότι, το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων στο σύνολο της οικονομίας καταγράφεται ως απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές (24% του συνόλου), ο αριθμός των οποίων αυξήθηκε κατά 2,2% σε ετήσια βάση το τρίτο τρίμηνο του 2019. Ακολουθούν οι επαγγελματίες, με ποσοστό 18,8% επί του συνόλου των εργαζομένων και οι υπάλληλοι γραφείου με 11,8% αντίστοιχα (Γράφημα 8). Και οι δύο αυτές κατηγορίες επαγγελματιών κατέγραψαν άνοδο σε ετήσια βάση το τρίτο τρίμηνο του 2019, κατά 2,5% και 10,2% αντίστοιχα. Αξιοσημείωτη άνοδο κατέγραψε το τρίτο τρίμηνο του έτους και η κατηγορία των ανειδίκευτων εργατών (+8,6%), η οποία αποτελεί το 7,5% του συνόλου των απασχολούμενων. Αντίθετα, μειώθηκε ο αριθμός των ειδικευμένων τεχνιτών (-1,2%), των γεωργών-κτηνοτρόφων-δασοκόμων (-7,6%) και των ανώτερων στελεχών (-1%).

ΓΡΑΦΗΜΑ 7

Η εξέλιξη του αριθμού απασχολούμενων και ανέργων (ετήσιες μεταβολές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, η απασχόληση στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης σημείωσε ετήσια αύξηση ίση με 4,4% το τρίτο τρίμηνο του 2019, έναντι ετήσιας περυσινής αύξησης ύψους 3,1%, ενώ οι εργαζόμενοι στον κλάδο αντιπροσωπεύουν το 10,8% της συνολικής απασχόλησης της χώρας. Επίσης, στην αύξηση της απασχόλησης συνεισέφεραν οι κλάδοι της μεταποίησης (+6,3% σε ετήσια βάση), της δημόσιας διοίκησης και άμυνας (+2,3%), της εκπαίδευσης (+4,9%) και των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας (+4,1%) και της μεταφοράς και αποθήκευσης (+13,1%). Αντίθετα, η απασχόληση μειώθηκε το πρώτο τρίμηνο του έτους, σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2018, στις κατασκευές κατά 2,5% και στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο, κατά 1,1% αντίστοιχα.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της ανεργίας σε όρους μορφωτικού επιπέδου, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρουσιάζουν το χαμηλότερο ποσοστό (12,2%), ενώ αντίθετα, ιδιαίτερα υψηλό είναι το ποσοστό ανεργίας στα άτομα δεν που έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (45,6%), τα οποία και αποτελούν τη μειονότητα στο σύνολο του εργατικού δυναμικού (8%).

Επιπρόσθετα, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων παραμένει σε υψηλό επίπεδο, στο 73,6%, ενώ έχει αυξηθεί σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2018 κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες (71,8%).

Τέλος, με βάση τα εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ο αριθμός των απασχολούμενων τον Σεπτέμβριο αυξήθηκε κατά 1,6% ή 61,9 χιλ. άτομα, σε ετήσια βάση, ενώ το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 16,8%, μειωμένο κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2018 (18,8%).

ΓΡΑΦΗΜΑ 8
Απασχόληση ανά Επάγγελμα-Γ' τρίμηνο 2019

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Είναι η νέα μείωση της παραγωγής πετρελαίου από τον ΟΠΕΚ ικανή να οδηγήσει την τιμή σε υψηλότερα επίπεδα;
Τι προβλέπει η νέα συμφωνία των κρατών-μελών του ΟΠΕΚ

Ο ΟΠΕΚ (Οργανισμός Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών) σε συνεργασία με χώρες που δεν είναι μέλη του οργανισμού, όπως η Ρωσία και το Καζακστάν, αποφάσισαν στη διήμερη συνάντησή τους (5-6 Δεκεμβρίου) να προβούν σε μια από τις μεγαλύτερες μειώσεις στην παραγωγή των τελευταίων δέκα ετών. Η απόφαση αυτή ελήφθη στο πλαίσιο της προσπάθειας στήριξης των τιμών του πετρελαίου αλλά και αποτροπής δημιουργίας συνθηκών υπερπροσφοράς. Συγκεκριμένα, τα κράτη-μέλη του ΟΠΕΚ μαζί με άλλους σημαντικούς πετρελαιοπαραγωγούς, συμφώνησαν μείωση της ημερήσιας παραγωγής κατά 500.000 βαρέλια, ενώ η Σαουδική Αραβία αποφάσισε να περιορίσει την ημερήσια παραγωγή της, κατά 400.000 βαρέλια. Ωστόσο, η κίνηση της Σαουδικής Αραβίας είχε διπτό χαρακτήρα. Πέραν του κοινού στόχου για

περιορισμό της προσφοράς, αποσκοπούσε στο να ενισχύσει την αποτίμηση της εθνικής της πετρελαϊκής εταιρίας, Saudi Aramco, μετά την εισαγωγή της τελευταίας στο χρηματιστήριο. Σημειώνεται ότι η χρηματιστηριακή αποτίμηση της εταιρίας, τη δεύτερη ημέρα διαπραγμάτευσης στο χρηματιστήριο, άγγιξε τα 2 τρις. δολάρια.

Με τη νέα συμφωνία, οι ανωτέρω χώρες οδηγούνται σε περικοπή της παραγωγής κατά 1,7 εκατ. βαρέλια ημερησίως, ποσότητα ικανή να ικανοποιήσει το 1,7% της παγκόσμιας ζήτησης. Η συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου, ωστόσο θα αναθεωρηθεί στην επόμενη συνάντηση του ΟΠΕΚ που θα πραγματοποιηθεί στις 5-6 Μαρτίου, ενώ η συνέχισή της θα εξαρτηθεί από το βαθμό συμμόρφωσης επί της συμφωνίας όλων ανεξαιρέτως των χωρών. Το ενδεχόμενο μη συμμόρφωσης στις συμφωνίες του ΟΠΕΚ δεν δύναται να αποκλεισθεί. Ενδεικτικό παράδειγμα αθέτησης των στόχων παραγωγής αποτελεί το Ιράκ, το οποίο το 2019 παρήγαγε 0,15 εκατομμύρια βαρέλια, ημερησίως περισσότερα από τη συμφωνηθείσα ποσόστωση. Υπενθυμίζεται ότι ο ΟΠΕΚ ξεκίνησε τις περικοπές στην παραγωγή πετρελαίου στις αρχές του 2016, όταν η τιμή του υποχώρησε στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων 13 ετών.

Η αντίδραση των αγορών

Θετική ήταν η αντίδραση της αγοράς στη δημοσιοποίηση της απόφασης, αν και είχε αρχίσει σταδιακά να προεξοφλείται, λίγες ημέρες πριν τη διεξαγωγή της διήμερης συνάντησης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η τιμή του πετρελαίου τύπου Brent διαμορφώνεται στα 65,94 δολάρια το βαρέλι (Bloomberg, 18 Δεκεμβρίου, 2019), ενισχυμένη κατά 2,4% από την ημέρα ανακοίνωσης της απόφασης του ΟΠΕΚ (Γράφημα 9) και κατά 8,4% από την τιμή της 3ης Δεκεμβρίου.

Ωστόσο, μένει να αποδειχθεί η διατηρησιμότητα ή μη αυτής της ανόδου. Αν η πρόσφατη απόφαση αποτύχει να συντηρήσει μια υψηλότερη τιμή για το πετρέλαιο, θα θεωρηθεί από τους συμμετέχοντες στις αγορές ως αδυναμία του ΟΠΕΚ να επηρεάσει τις εξελίξεις, με αποτέλεσμα στο μέλλον να μην μπορεί να πείσει τις αγορές για τη βαρύτητα των δράσεων που ενδεχομένως αναλάβει.

Ο γρίφος της τιμής του πετρελαίου για το 2020

Το 2020 έχει αρχίσει να διαφαίνεται ότι θα αποτελέσει μια δύσκολη χρονιά για τις χώρες του ΟΠΕΚ, καθώς εντείνεται ο προβληματισμός για το πως μπορεί να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με δεδομένη την αύξηση της παραγωγής σε ΗΠΑ, Βραζιλία και Νορβηγία. Σύμφωνα με την EIA (U.S. Energy Information Administration), η παραγωγή πετρελαίου στις ΗΠΑ θα φτάσει κατά μέσο όρο τα 13,2 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως το 2020, αυξημένα κατά 0,9 εκατομμύρια βαρέλια από το επίπεδο του 2019. Σημειώνεται ότι σημαντικές πετρελαιοπαραγωγείς χώρες όπως το Ιράν, η Λιβύη και η Βενεζουέλα, δεν συμμετέχουν στη συμφωνία για περικοπές στην παραγωγή. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι πλέον ο μεγαλύτερος παραγωγός πετρελαίου παγκοσμίως, με 12,3 εκατομμύρια βαρέλια ημερησίως το 2019, σύμφωνα με την EIA, έναντι 11 εκατομμύρια βαρέλια το 2018. Οι Ηνωμένες Πολιτείες παράγουν περισσότερο πετρέλαιο από την Σαουδική Αραβία και την Ρωσία σήμερα, αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι η αύξηση της παραγωγής έχει αρχίσει να επιβραδύνεται. Σήμερα, τα αποθέματα πετρελαίου των Ηνωμένων Πολιτειών ανέρχονται σε 447,9 εκατομμύρια βαρέλια, περίπου 4% πάνω από τον πενταετή μέσο όρο για αυτή τη χρονική περίοδο.

ΓΡΑΦΗΜΑ 9

Εξέλιξη τιμών αργού πετρελαίου Brent και αργού πετρελαίου West Texas Intermediate (WTI), σε \$/βαρέλι

Πηγή:
Bloomberg

Ο οργανισμός ΕΙΑ προβλέπει ότι η παραγωγή πετρελαίου στις ΗΠΑ θα αυξηθεί το 2020 και ότι η χώρα θα καταστεί για πρώτη φορά καθαρός εξαγωγέας αργού πετρελαίου και προϊόντων πετρελαίου. Παράλληλα, με τη σημαντική προσφορά σχιστολιθικού πετρελαίου, η εξασθενημένη ζήτηση, λόγω της παγκόσμιας οικονομικής επιβράδυνσης, που έχει προκληθεί από τον εμπορικό πόλεμο των ΗΠΑ και της Κίνας, απειλεί εκ νέου να προκαλέσει ανισοροπία. Ταυτόχρονα, η Σαουδική Αραβία πρωτοστατεί στη μείωση της παγκόσμιας προσφοράς πετρελαίου, καθώς χρειάζεται υψηλότερες τιμές προκειμένου να πετύχει να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό της. Στην περίπτωση, ωστόσο, που υπάρξει δημοσιονομικό έλλειμμα, η κάλυψή του δεν θεωρείται σημαντικό πρόβλημα, καθώς ο λόγος του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώνεται μόλις στο 25%.

Η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης πετρελαίου προέρχεται από τις αναδυόμενες και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Η Κίνα αντιπροσωπεύει το ήμισυ της αύξησης και η Ινδία το ένα τέταρτο. Η επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής μεγέθυνσης, ακόμα και με την ύπαρξη συμφωνίας για αποκλιμάκωση του εμπορικού πολέμου μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, αποτελεί ένδειξη μείωσης της ζήτησης πετρελαίου για το 2020. Η πρόσφατη αύξηση των αποθεμάτων πετρελαίου στις ΗΠΑ και σε άλλες μεγάλες οικονομίες του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) εγείρει ανησυχίες ότι η εξασθένηση της οικονομικής ανάπτυξης στον ΟΟΣΑ και στην Κίνα θα μειώσει τη ζήτηση πετρελαίου. Συνεπώς, η πρόσφατη άνοδος της τιμής του πετρελαίου φαίνεται να αποτελεί περισσότερο απόρροια της αβεβαιότητας που σχετίζεται με την πορεία των εμπορικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας και της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με αποτέλεσμα η άνοδος να μην έχει διάρκεια.

ΗΠΑ

Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)

Σύμφωνα με τα μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία, τον Νοέμβριο, ο πληθωρισμός ανήλθε στο 2,1%, σε ετήσια βάση, έναντι 1,8% τον προηγούμενο μήνα, καταγράφοντας την υψηλότερη μέτρηση από τον Νοέμβριο του 2018. Η αύξηση του ΔΤΚ οφείλεται κυρίως στην αύξηση των τιμών των υπηρεσιών ιατρικής φροντίδας (+5,1%, ετήσια μεταβολή), των τιμών των ενοικίων κατοικίας (+3,3%, ετήσια μεταβολή) και των τιμών στα είδη διατροφής (+2,0%, ετήσια μεταβολή), ενώ αποπληθωριστικά επέδρασε η μείωση των τιμών της ενέργειας (-0,6%, ετήσια μεταβολή). Επιπρόσθετα, ο δομικός πληθωρισμός (ΔΤΚ εξαιρουμένων των τιμών τροφίμων και ενέργειας), τον Νοέμβριο, διαμορφώθηκε στο 2,3% (Γράφημα 10).

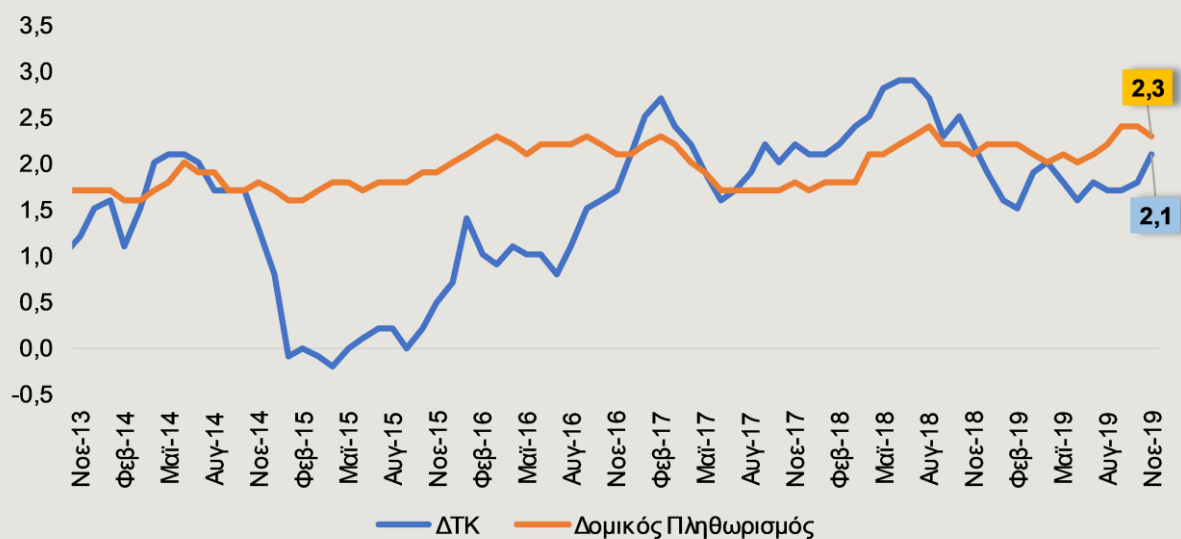
Ο πληθωρισμός αναμένεται να διατηρηθεί στα τρέχοντα επίπεδα τους επόμενους μήνες, καθώς:

Πρώτον, η μέση τιμή του αργού πετρελαίου Brent άμεσης παράδοσης διαμορφώθηκε, τον Νοέμβριο, στα \$63,0/βαρέλι, καταγράφοντας μηνιαία αύξηση κατά \$3/βαρέλι, έναντι μηνιαίας μείωσης κατά \$3/βαρέλι, τον Οκτώβριο, σύμφωνα με την Energy Information Association-EIA (Δεκέμβριος 2019), καθώς άρχισε να επανέρχεται η κανονικότητα στην αγορά, μετά την επίθεση στις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις της Aramco στην Σαουδική Αραβία, τον περασμένο Σεπτέμβριο. Η ΕΙΑ αναμένει ότι η τιμή Brent θα διαμορφωθεί, κατά μέσο όρο, στα \$63,9/βαρέλι το 2019 και στα \$60,5/βαρέλι το 2020. Όσον αφορά δε στην τιμή του αργού πετρελαίου West Texas Intermediate (WTI), η ΕΙΑ εκτιμά ότι θα διαμορφωθεί στα \$56,7/βαρέλι το 2019 και στα \$55,0/βαρέλι το 2020.

Δεύτερον, η οικονομία, παρά τη στασιμότητα που κατέγραψε στο τρίτο τρίμηνο (Q3 2019: +2,1%, Q2 2019: +2,0%, σε ετήσια βάση), εξακολουθεί να μεγεθύνεται με ικανοποιητικό ρυθμό, βασιζόμενη, κυρίως, στην ισχυρή ιδιωτική κατανάλωση (Q3 2019: +3,2%), επωφελούμενη της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής η οποία υιοθετήθηκε στις αρχές του 2018 και προσδοκείται να επιφέρει ώθηση στην οικονομία μεσοπρόθεσμα.

Τρίτον, η αγορά εργασίας βρίσκεται περί του σημείου πλήρους απασχόλησης, δημιουργώντας ανοδικές μισθολογικές πιέσεις. Ενδεικτικά, τον Νοέμβριο, το ποσοστό της ανεργίας διαμορφώθηκε στο 3,5%, επίδοση που αποτελεί χαμηλό 50 ετών, ενώ οι μέσες ωριαίες αποδοχές αυξήθηκαν κατά 3,1%, σε ετήσια βάση.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Fed (Δεκέμβριος 2019), το 2019 ο πληθωρισμός και ο δομικός πληθωρισμός θα διαμορφωθούν περί το 1,5% και το 1,6%, αντίστοιχα, ενώ το 2020 θα προσεγγίσουν το 1,9% αμφότεροι.

Εξέλιξη πληθωρισμού και δομικού πληθωρισμού (ετήσιες % μεταβολές)

Πηγή:
US Bureau of
Labor Statistics

Ζώνη του Ευρώ (ΖτΕ)

ΑΕΠ

Το ΑΕΠ στη Ζώνη του Ευρώ (ΕΑ-19), το τρίτο τρίμηνο του 2019, αυξήθηκε κατά 0,2%, σε τριμηνιαία βάση και κατά 1,2%, σε ετήσια βάση, διατηρώντας τους ίδιους ρυθμούς μεταβολής που είχε πετύχει στο προηγούμενο τρίμηνο.

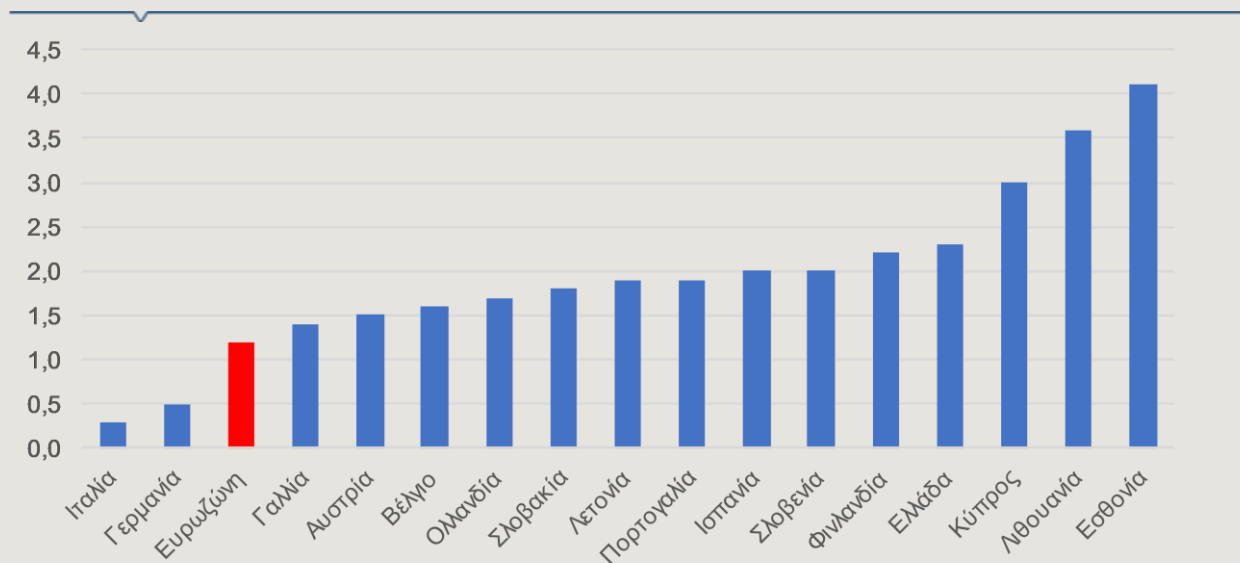
Μεταξύ των κρατών-μελών της ΖτΕ, για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το τρίτο τρίμηνο του 2019, τη μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 σημείωσαν η Εσθονία (+4,1%), η Λιθουανία (+3,6%) και η Κύπρος (+3,0%). Αντίθετα, οι χαμηλότερες αυξήσεις καταγράφηκαν στην Ιταλία (+0,3%) και στην Γερμανία (+0,5%), με την οικονομική δραστηριότητα στις δυο αυτές χώρες να παραμένει υποτονική, περιορίζοντας -λόγω του μεγάλου μεγέθους των οικονομιών τους- το ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης του συνόλου της Ζώνης του Ευρώ (Γράφημα 11).

Σε επίπεδο συνιστωσών του ΑΕΠ από πλευράς δαπανών, σημειώνεται ότι στο τρίτο τρίμηνο του 2019, η κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 1,5% (ετήσια μεταβολή), μετά από άνοδο 1,1% στο προηγούμενο τρίμηνο. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 8,1%, έναντι μεγαλύτερης αύξησης, κατά 8,8% στο δεύτερο τρίμηνο του 2019. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 2,4%, έναντι 2,3% στο δεύτερο τρίμηνο, ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 5,0%, έχοντας σημειώσει ηπιότερη άνοδο έναντι του δευτέρου τριμήνου (5,3%). Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, οι εξαγωγές και η κατανάλωση των νοικοκυριών είχαν τη μεγαλύτερη θετική συνεισφορά στην αύξηση του ΑΕΠ, κατά 1,7, 1,2 και 0,8 της ποσοστιαίας μονάδας (π.μ.), αντίστοιχα, αποτελώντας τους βασικούς πυλώνες της οικονομικής μεγέθυνσης στη Ζώνη του Ευρώ κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους. Η συμβολή της δημόσιας καταναλωτικής δαπάνης ήταν θετική, κατά 0,4 π.μ., ενώ αρνητική στην αύξηση του ΑΕΠ ήταν η συμβολή τόσο των εισαγωγών (-2,2 π.μ.), όσο και των μεταβολών των αποθεμάτων (-0,6 π.μ.).

Ο προβληματισμός για την αδύναμη οικονομική ανάπτυξη στη ΖτΕ, παραμένει, καθώς οι εμπορικές εντάσεις που διατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου και η αβεβαιότητα σχετικά με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση επηρέασαν αρνητικά την οικονομική δραστηριότητα στη ΖτΕ. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, σε μια προσπάθεια τόνωσης της ανάπτυξης, προέβη τον Σεπτέμβριο σε περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, η οποία σε συνδυασμό με τη σταδιακή εξομάλυνση των εμπορικών εντάσεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας και τον περιορισμό της αβεβαιότητας σχετικά με το Brexit, μετά το αποτέλεσμα των εκλογών στο Ηνωμένο Βασίλειο, δύναται να έχει θετική επίπτωση στο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ τα επόμενα τρίμηνα.

ΓΡΑΦΗΜΑ 11

ΑΕΠ τρίτου τριμήνου 2019 στα κράτη-μέλη της ΖΤΕ (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: Eurostat

Σημείωση:

Μη διαθέσιμα στοιχεία για Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Μάλτα.

ΑΓΟΡΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ & ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

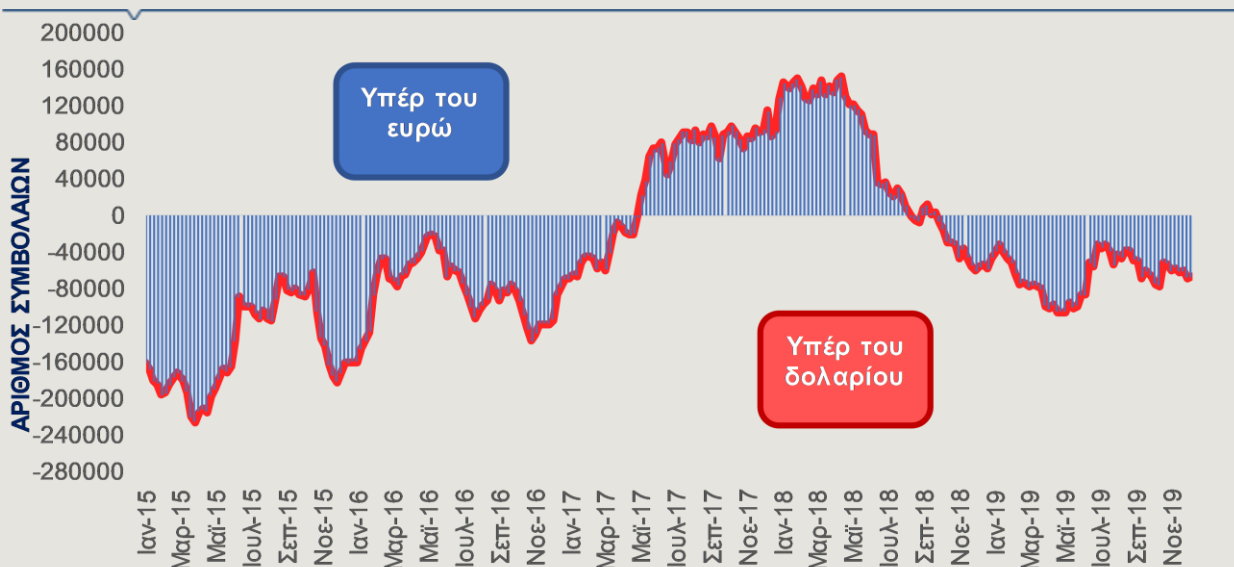
Ισοτιμίες

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Χρηματιστηρίου του Σικάγου, οι συνολικές καθαρές τοποθετήσεις (αγορές μείον πωλήσεις) για μη εμπορικές/κερδοσκοπικές συναλλαγές (specs) υπέρ του ευρώ, την εβδομάδα που έληξε στις 10 Δεκεμβρίου, αυξήθηκαν κατά 1.406 συμβόλαια, με αποτέλεσμα οι συνολικές καθαρές θέσεις να διαμορφωθούν στα -67.643 συμβόλαια από -69.049 συμβόλαια την προηγούμενη εβδομάδα (Γράφημα 12). Σημειώνεται ότι πρόκειται για την πρώτη εβδομαδιαία αύξηση που καταγράφεται από τις 26 Νοεμβρίου.

Ευρώ (EUR/USD) ► Η ισοτιμία ευρώ-δολαρίου στις 19 Δεκεμβρίου στην Ευρώπη διαμορφωνόταν περί τα 1,1114 USD/EUR, με αποτέλεσμα το ευρώ να σημειώνει, από την αρχή του έτους, απώλειες έναντι του

ΓΡΑΦΗΜΑ 12

Specs θέσεις για μη εμπορικές/κερδοσκοπικές συναλλαγές

Πηγή: CFTC, IMM

δολαρίου (-3,1%), ενώ διαπραγματευόταν υψηλότερα κατά 7,5% από το χαμηλό που είχε καταγράψει στις 3 Ιανουαρίου του 2017 (\$1,0342).

Σε εβδομαδιαία βάση, το ευρώ εμφάνισε σταθεροποιητικές τάσεις έναντι του δολαρίου. Θετικά επέδρασε στο ευρώ η πρώτη φάση της εμπορικής συμφωνίας μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, οδηγώντας την ισοτιμία στο 1,1150 USD/EUR την 17^η Δεκεμβρίου, ενώ ενισχυτικά για το δολάριο λειτούργησε η δημοσίευση στοιχείων για τα μακροοικονομικά μεγέθη της Ευρωζώνης και οικονομικών δεικτών των ΗΠΑ. Στην Ευρωζώνη, ο πληθωρισμός τον Νοέμβριο διαμορφώθηκε στο 1%, μακριά από το στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για πληθωρισμό κάτω αλλά πλησίον του 2%. Αντίθετα στις ΗΠΑ, τα στοιχεία του Νοεμβρίου για την αγορά ακινήτων, τη βιομηχανική παραγωγή και τη μεταποίηση ήταν καλύτερα των εκτιμήσεων της αγοράς, ενισχύοντας το αμερικανικό νόμισμα. Παράλληλα, η παραπομπή του Donald Trump σε δίκη από τη Βουλή των Αντιπροσώπων δεν φάνηκε να επηρεάζει το δολάριο, καθώς η εξέλιξη αυτή αφενός είχε προεξοφληθεί από την αγορά και αφετέρου δεν αναμένεται να οδηγήσει στην καθαίρεσή του, καθώς η Γερουσία που θα κληθεί να αποφασίσει ελέγχεται από το κόμμα των Ρεπουμπλικανών.

Ελβετικό Φράγκο (CHF) ► Το ευρώ, σε εβδομαδιαία βάση, εμφανίζεται εξασθενημένο έναντι του φράγκου, κινούμενο στην περιοχή των 1,0902 φράγκων (19.12.2019). Το ευρώ σημειώνει, από την αρχή του έτους, απώλειες έναντι του φράγκου, της τάξης του 3,1%.

Βάσει των δημοσιευθέντων νομισματικών στοιχείων της SNB την προηγούμενη εβδομάδα, πιθανολογείται ότι δεν υπήρξε παρέμβαση της στην αγορά συναλλάγματος για αποτροπή ενίσχυσης του φράγκου, καθώς το ποσό των μετρητών που οι εμπορικές τράπεζες της Ελβετίας είχαν καταθέσει στην SNB υποχώρησε σε 586,81 δισ. φράγκα την εβδομάδα που έληξε στις 13 Δεκεμβρίου, έναντι 587,78 δισ. φράγκων την εβδομάδα μέχρι και τις 6 Δεκεμβρίου.

Στερλίνα (GBP) ► Η στερλίνα, στις 19 Δεκεμβρίου, εμφάνιζε αρνητική εικόνα, σε εβδομαδιαία βάση, καθώς κατέγραφε σημαντικές απώλειες τόσο έναντι του δολαρίου-ΗΠΑ (1,3080 USD/GBP), όσο και έναντι του ευρώ (0,8499 GBP/EUR). Σημειώνεται ότι από την αρχή του έτους, η στερλίνα καταγράφει κέρδη 5,5% έναντι του ευρώ και 2,6% έναντι του δολαρίου.

Κατά το χρονικό διάστημα πριν τις εκλογές της 12^{ης} Δεκεμβρίου, η προοπτική ενός αποτελέσματος το οποίο θα παράγει πολιτική σταθερότητα, περιορίζοντας την αβεβαιότητα σχετικά με το Brexit, έδωσε σημαντική ώθηση στο βρετανικό νόμισμα, ωστόσο, το ενδιαφέρον πλέον εστιάζεται στις επόμενες κινήσεις του Boris Johnson. Η πρόθεσή του να συμπεριλάβει στο νομοσχέδιο της συμφωνίας για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση ρήτρα που θα αποκλείει την παράταση των διαπραγματεύσεων επί μιας εμπορικής συμφωνίας μεταξύ των δυο πλευρών, πέραν της προθεσμίας του Δεκεμβρίου του 2020, αναζωπύρωσε τις ανησυχίες για το Brexit, αποδυναμώνοντας τη στερλίνα. Η συμφωνία, που επετεύχθη πριν τις εκλογές, αναμένεται να υπερψηφιστεί από τη Βουλή των Κοινοτήτων στις αρχές του 2020, καθώς ο Βρετανός Πρωθυπουργός διαθέτει την απαιτούμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Στην πρώτη μετά τις εκλογές συνεδρίασή της, η Τράπεζα της Αγγλίας (BoE) διατήρησε αμετάβλητο το βασικό της επιτόκιο, στο 0,75%. Στην ανακοίνωση που ακολούθησε, η BoE άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο μελλοντικής μείωσης των επιτοκίων, καθώς, όπως επισημάνθηκε, αν ο ρυθμός μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας δεν καταφέρει να σταθεροποιηθεί ή παραταθεί η αβεβαιότητα λόγω Brexit, η νομισματική πολιτική ίσως χρειαστεί να συνδράμει στην ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης του Ηνωμένου Βασιλείου. Επίσης, προέβη σε αναθεώρηση επί τα χείρω της πρόβλεψής της για τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης στο τέταρτο τρίμηνο, στο 0,1%, από 0,2% της πρόβλεψης του Νοεμβρίου.

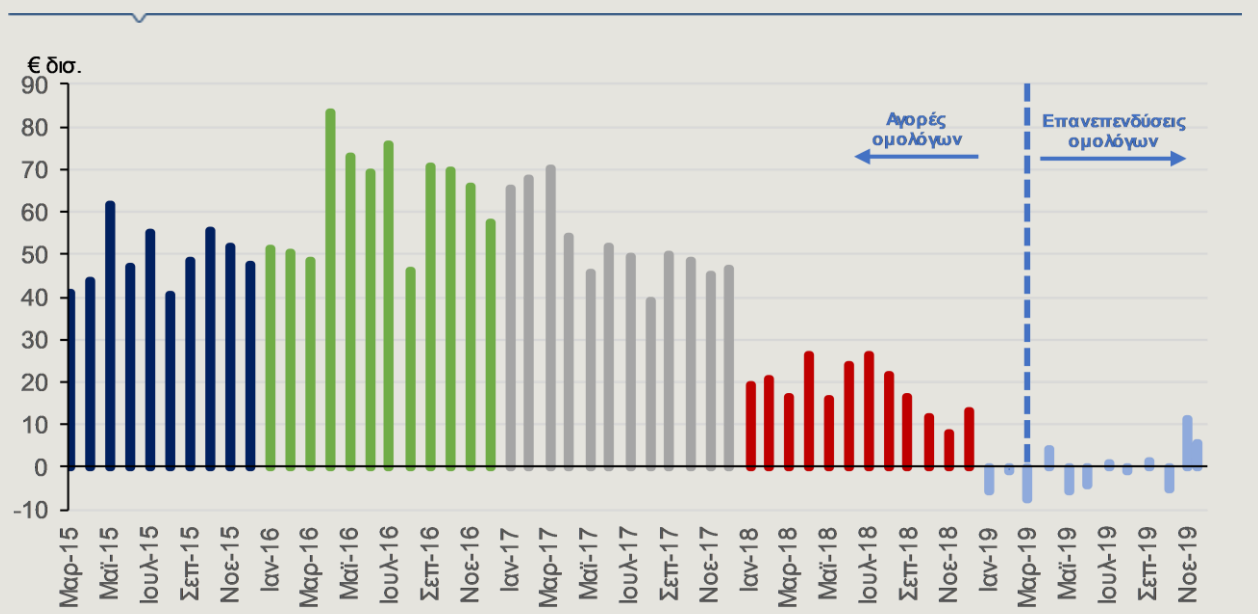
Σωρευτικά, η στερλίνα, από την ημέρα διεξαγωγής του δημοψηφίσματος της 23^{ης} Ιουνίου 2016, έχει διολισθησει κατά 11,7% έναντι του δολαρίου και κατά 10,9% έναντι του ευρώ. Σε επίπεδο ανάληψης επενδυτικού κινδύνου, το ασφάλιστρο κινδύνου (CDS-Credit Default Swaps) πενταετούς διάρκειας, στις 19 Δεκεμβρίου διαμορφωνόταν σε 20,4 bps, από 20,8 bps στις 12 Δεκεμβρίου.

Αγορές ομολόγων – Χαρτοφυλάκιο κρατικών ομολόγων Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ)

Η αξία του χαρτοφυλακίου κρατικών ομολόγων της ΕΚΤ (Γράφημα 13), που έχει προέλθει από την εφαρμογή του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (QE), για την εβδομάδα μέχρι τις 13 Δεκεμβρίου, διαμορφώθηκε στα Ευρώ 2.102 δισ. Η ΕΚΤ προέβη σε αγορές καλυμμένων ομολόγων αξίας Ευρώ 464 εκατ. και αγορές Asset-Backed Securities, αξίας Ευρώ 133 εκατ. Επιπρόσθετα, η ΕΚΤ την περασμένη εβδομάδα πραγματοποίησε αγορές εταιρικών και ασφαλιστικών ομολογιακών τίτλων, αξίας Ευρώ 584 εκατ., ενώ η συνολική αξία του εν λόγω χαρτοφυλακίου διαμορφώθηκε περί τα Ευρώ 184 δισ.

ΓΡΑΦΗΜΑ 13

Εξέλιξη αγοραπωλησιών κρατικών ομολόγων ανά μήνα από την ΕΚΤ

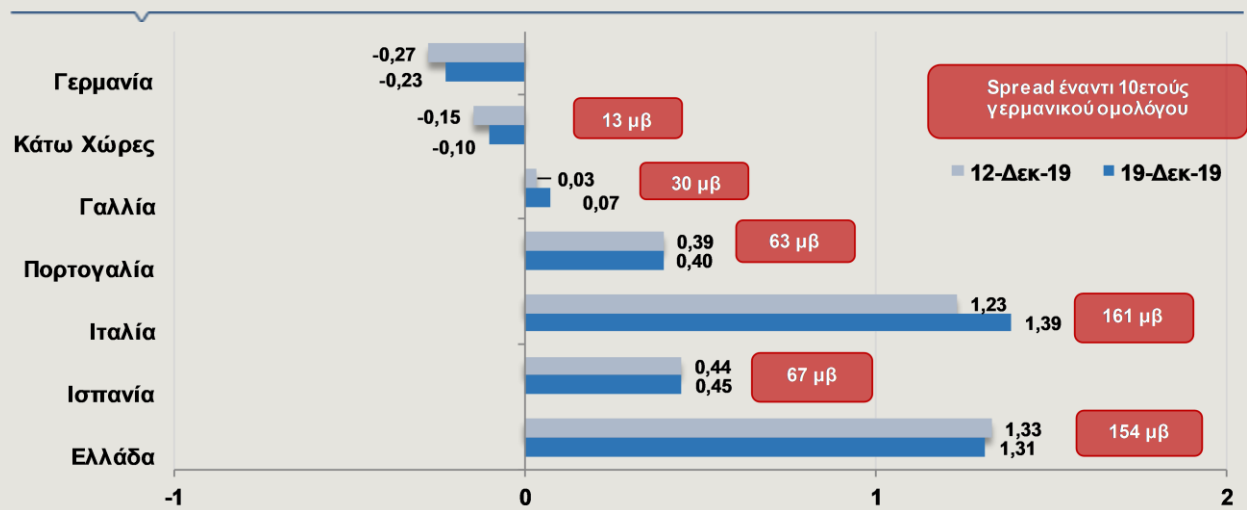
Πηγή:
Ευρωπαϊκή
Κεντρική
Τράπεζα, Alpha
Bank

Στην ελληνική αγορά ομολόγων, το εύρος της απόδοσης του δεκαετούς κρατικού ομολόγου λήξης 12 Μαρτίου 2029 με κουπόνι 3,875%, διαμορφωνόταν τις πρωινές ώρες της 19^{ης} Δεκεμβρίου μεταξύ 1,24%-1,31%. Η διαφορά απόδοσης μεταξύ του δεκαετούς ομολόγου της Ελλάδας και του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας (spread), υποχώρησε στις 154 μονάδες βάσης. Παράλληλα, η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου της Γερμανίας, ως σημείο αναφοράς του κόστους δανεισμού της Ζώνης του Ευρώ, διαμορφώθηκε στο -0,23% (Γράφημα 14).

Η επίτευξη της πρώτης φάσης της εμπορικής συμφωνίας μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, καθώς και το αποτέλεσμα των εκλογών στο Ηνωμένο Βασίλειο δημιούργησε αισιοδοξία στους συμμετέχοντες στην αγορά και διάθεση για ανάληψη επενδυτικού κινδύνου. Αποτέλεσμα αυτού, οι τιμές των δεκαετών κρατικών ομολόγων των χωρών-μελών της Ευρωζώνης υποχώρησαν, λόγω μείωσης της ζήτησης, οδηγώντας σε αύξηση των αποδόσεων. Υπενθυμίζεται ότι η αβεβαιότητα που επικράτησε καθ' όλη τη διάρκεια του 2019, ως απόρροια των εμπορικών εντάσεων, του Brexit αλλά και των γεωπολιτικών αναταραχών σε αρκετά σημεία του πλανήτη, σε συνδυασμό με τη διατήρηση της πολιτικής των αρνητικών επιτοκίων από μεγάλες Κεντρικές Τράπεζες (ΕΚΤ, Τράπεζα της Ιαπωνίας, Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας), αύξησαν τη ζήτηση των ομολόγων των χωρών-μελών της Ευρωζώνης, οδηγώντας τις ομολογιακές αποδόσεις πολλών χωρών-μελών της σε ιστορικά χαμηλά. Κρίνεται, συνεπώς, ως ιδιαίτερα σημαντική η απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Σουηδίας να αυξήσει το βασικό της επιτόκιο κατά 25 μονάδες βάσης, στο μηδέν. Η Riksbank γίνεται η πρώτη Κεντρική Τράπεζα στον κόσμο που τερματίζει την πολιτική των αρνητικών επιτοκίων, την

ΓΡΑΦΗΜΑ 14

Αποδόσεις 10ετών ομολόγων (%) και spreads έναντι 10ετούς γερμανικού ομολόγου

Πηγή:
Bloomberg,
Alpha Bank

οποία υιοθέτησε στις αρχές του 2015. Η απόφαση αυτή αποδίδεται στις εκτιμήσεις των μελών της, ότι ο πληθωρισμός θα κινηθεί κοντά στο στόχο του 2% στα επόμενα χρόνια, καθώς και στις ανησυχίες για τις παρενέργειες που μπορεί να υπάρξουν στην οικονομία από μια παρατεταμένη διάρκεια αρνητικών επιτοκίων.

Το δεκαετές ομόλογο της Πορτογαλίας στις 19 Δεκεμβρίου κατέγραφε απόδοση 0,40%, της Ισπανίας 0,45% και της Ιταλίας 1,39%. Η διαφορά απόδοσης του δεκαετούς πορτογαλικού ομολόγου σε σχέση με την αντίστοιχη του γερμανικού, υποχώρησε στις 63 μ.β., ενώ του δεκαετούς ιταλικού ομολόγου ανήλθε στις 161 μ.β. Η απόδοση του δεκαετούς ομολόγου των ΗΠΑ διαμορφωνόταν στο 1,94% στις 19 Δεκεμβρίου.

Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς

Ετήσια στοιχεία	2014	2015	2016	2017	2018	Ετήσιες Μεταβολές
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)	0,7	-0,4	-0,2	1,5	1,9	
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,6	-0,2	0,0	0,9	1,1	
Δημόσια Κατανάλωση	-1,4	1,6	-0,7	-0,4	-2,5	
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	-4,7	0,7	4,7	9,1	-12,2	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	7,7	3,1	-1,8	6,8	8,7	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	7,7	0,4	0,3	7,1	4,2	
Γεν. Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μεταβ., μ.ο. έτους)	-1,3	-1,7	-0,8	1,1	0,6	
Ανεργία (% , μέσο έτους)	26,5	24,9	23,5	21,5	19,3	
Πρωτογενές Ισοζύγιο της Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ) *	0,3	0,6	3,5	3,9	4,4	
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	178,9	175,9	178,5	176,2	181,2	
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	-0,7	-0,8	-1,7	-1,9	-2,8	

Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας	2018	2019			2019	Τριμηνιαία στοιχεία (% ετήσιες μεταβολές)
		Q1	Q2	Q3	Τελευταία διαθέσιμη περίοδος	
Οικονομική Δραστηριότητα (% ετήσια μεταβολή)						
Όγκος Λιαν. Εμπορίου (εκτός καυσίμων-λιπ/κών)	1,7	-1,4	-1,1	1,7	-0,2 (Ιαν.-Σεπ.)	
Νέες εγγραφές Επιβατηγών Αυτοκινήτων	25,8	4,9	13,1	23,7	12,7 (Ιαν.-Νοε.)	
Ιδιωτική Οικοδομική Δραστ/τα (όγκος σε χιλ. m³)	21,4	-18,6	2,2	37,9	9,7 (Ιαν.-Σεπ.)	
Βιομηχανική Παραγωγή: Μεταποίηση	2,8	1,9	2,7	2,1	2,3 (Ιαν.-Οκτ.)	
Δείκτες Προσδοκιών						
Δείκτης Υπευθ. Προμηθειών στη μεταποίηση PMI	54,1	54,2	54,4	54,4	54,1 (Νοε.)	
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος	102,1	100,7	100,7	106,9	107,0 (Νοε.)	
Δείκτης Επιχ/κών Προσδοκιών στη Βιομηχανία	102,8	101,8	103,8	104,8	102,9 (Νοε.)	
Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών	-44,0	-31,1	-29,4	-11,7	-6,8 (Νοε.)	
Πιστωτική Επέκταση, (% ετήσια μεταβολή, τέλος περιόδου)						
Ιδιωτικός Τομέας	-1,1	-0,6	-0,2	-0,5	-0,2 (Οκτ.)	
Επιχειρήσεις (μη χρηματοπιστωτικές)	0,2	1,6	2,5	2,2	2,5 (Οκτ.)	
- Βιομηχανία	-0,6	0,6	-0,9	-1,3	0,8 (Οκτ.)	
- Κατασκευές	-0,6	-0,3	0,2	0,7	-0,3 (Οκτ.)	
- Τουρισμός	3,6	4,2	4,9	4,1	4,0 (Οκτ.)	
Νοικοκυριά	-2,2	-2,3	-2,6	-2,2	-2,8 (Οκτ.)	
- Καταναλωτικά Δάνεια	-0,8	-0,7	-0,9	-1,1	-1,3 (Οκτ.)	
- Στεγαστικά Δάνεια	-2,8	-2,9	-3,1	-3,3	-3,3 (Οκτ.)	
Τιμές και Αγορά Εργασίας						
Δκτ Τιμών Καταναλωτή (% ετ. μετ., μ.ο. περιόδου)	0,6	0,7	0,3	-0,1	0,2 (Νοε.)	
Δκτ Τιμών Διαμερισμάτων, (% ετήσια μεταβολή)	1,8	5,3	7,7	9,1	7,4 (Ιαν.-Σεπ.)	
Ανεργία (%)	19,3	18,4	17,3	16,9	16,8 (Σεπ.)	
ΑΕΠ (% ετήσια μεταβολή, σταθερές τιμές 2010)						
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,1	0,7	-0,3	0,2	0,2 (Γ' τρίμ.)	
Δημόσια Κατανάλωση	-2,5	0,2	9,4	-0,5	-0,5 (Γ' τρίμ.)	
Επενδύσεις	-12,2	8,1	-6,1	2,0	2,0 (Γ' τρίμ.)	
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	8,7	4,5	5,8	9,5	9,5 (Γ' τρίμ.)	
Εισαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	4,2	9,8	3,7	-2,9	-2,9 (Γ' τρίμ.)	

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΛΣΤΑΤ, ΙΟΒΕ, IHS Markit

* Χωρίς την επίπτωση της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Το παρόν δελτίο εκδίδεται από την Alpha Bank και έχει αποκλειστικά ενημερωτικό χαρακτήρα. Οι πληροφορίες που περιέχει προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες αλλά δεν έχουν επαληθευτεί από την Alpha Bank και αποτελούν έκφραση γνώμης βασισμένη σε διαθέσιμα δεδομένα μιας συγκεκριμένης ημερομηνίας. Το παρόν δεν αποτελεί συμβουλή ή σύσταση ούτε προτροπή για την διενέργεια οποιασδήποτε συναλλαγής και ως εκ τούτου δεν έχουν ληφθεί υπόψη παράγοντες όπως, η γνώση, η εμπειρία, η χρηματοοικονομική κατάσταση και οι επενδυτικοί στόχοι ενός εκάστου των δυνητικών ή/και υφιστάμενων πελατών και δεν έχουν ελεγχθεί για πιθανή φορολόγηση του εκδότη στην πηγή ούτε και για άλλη, περαιτέρω, φορολογική συνέπεια εκ της συμμετοχής σ' αυτά. Επίσης δεν συνιστά έρευνα στον τομέα των επενδύσεων κατά την έννοια της ισχύουσας νομοθεσίας και ως εκ τούτου δεν έχει συνταχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας της έρευνας στον τομέα των επενδύσεων. Η Alpha Bank δεν υποχρεούται να επικαιροποιεί ή να αναθεωρεί το δελτίο αυτό ούτε να προβαίνει σε ανακοινώσεις ή ειδοποιήσεις σε περίπτωση που οποιοδήποτε στοιχείο, γνώμη, πρόβλεψη ή εκτίμηση που περιέχεται σε αυτό μεταβληθεί ή διαπιστωθεί εκ των υστέρων ως ανακριβής. Τυχόν δε προβλέψεις επί του παρόντος δελτίου για την πορεία των αναφερόμενων σε αυτό οικονομικών μεγεθών αποτελούν εκτιμήσεις της Alpha Bank βασισμένες στα δεδομένα που περιλαμβάνονται στο δελτίο. Η Alpha Bank και οι θυγατρικές της, καθώς επίσης τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, τα στελέχη και οι υπάλληλοι αυτών δεν παρέχουν καμία διαβεβαίωση ούτε εγγυώνται την ακρίβεια, την πληρότητα και την ορθότητα των πληροφοριών που περιέχονται και των απόψεων που διατυπώνονται στο παρόν ή την καταλληλότητά τους για συγκεκριμένη χρήση και δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση ζημία θα μπορούσε τυχόν να προκύψει σε σχέση με οποιαδήποτε χρήση του παρόντος και των πληροφοριών που περιέχει εν όλω ή εν μέρει. Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση αυτού του δελτίου ή τμήματος του πρέπει υποχρεωτικά να αναφέρει την Alpha Bank ως πηγή προελεύσεώς του